

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Ивайло Чавдаров Начев:
Балканската квази-столица като фермент на модерността:
Загреб, Любляна, Сараево (1878-1914)
за получаване на образователна и научна степен “доктор”
от проф. д. и. н. Надя Христова Данова

Дисертационният труд на Ивайло Начев е посветен на тема, която несъмнено би трябвало да представлява интерес за българските историци и която има своето силно актуално звучене. Пристъпването към това нетрадиционно за българската историография изследователското поле от страна на млад учен с подготовката и ориентацията на Й. Начев е имало за резултат едно пионерско и богато на внушения изследване, внушения, които, струва ми се, тепърва ще бъдат осмисляни с всичките им възможни проекции върху съвременното. Авторът си поставя задачата да разгледа трите града като живи организми, доближавайки се до всички аспекти на градския живот. Поради комплексния характер на поставената тема той напълно основателно определя за своя основна изворова база публикуваните данни за преброяването на населението в Австро-Унгария, а също и мемоарната литература, от които може да черпи сведения, покриващи цялото многообразие от проблеми, свързани с живота на града. Авторът показва завидна библиографска информираност, която му е позволила да осмисли постигнатото от различните автори в проучването на трите града през призмата на съвременните тенденции в изследванията на историята на града. Особено плодотворни за автора са се оказали осъществените от него работни посещения в Загреб и Любляна, които са му помогнали да се запознае по-отблизо с посещенията на съответните местни изследователи.

Приемам изцяло предложената от автора структура, която му е позволила да се спре на основните проблеми и да проследи различните тенденции диахронно. Още в частта от труда, в която е разгледана предисторията на периода, представляващ основен обект на авторското внимание, проличава умението за отсяване на второстепенното и за осмисляне на онова, което ще бъде оползотворено за обрисуване на ролята на градовете. Последователното фокусиране върху възловите проблеми: демографско развитие, социално-икономическа структура, градски икономики, комунални въпроси, градска власт, централни градски части, жилища, обществен транспорт и градска периферия дава възможности за разкриването на функционирането на разглежданите селища като цялостни организми. Приложеният от него сравнителен подход към разискваните в труда проблеми, свързани с трите селища, прави отчетливи регионалните сходства и различията.

Пред нас е текст, който не е просто изпълнение на една позитивистична програма да представи само коректна реконструкция на фактите. Той има задачата да даде една отговаряща на съвременното развитие на науката интерпретация на събраните данни и смея да твърдя, че тази задача несъмнено е постигната. Стилът е ясен и точен, като на места сериозното и компетентно изложение е освежено с деликатни изблици на чувство за хумор, за който, наистина нашите балкански реалности дават често богат материал. Много ме забавлява историята с паметника в Загреб на бан Йелачич - хърватското величие, което е действало много и на въображението на осведомените българи от средата на XIX век. По повод на този паметник се питах, дали няма допусната известна неточност в коментарите по повод на неговото издигане. Този впечатляващ паметник е издигнат все пак преди 1867 г., т. е. преди Австро-унгарското Съглашение. За мен бяха много ценни наблюденията на автора по повод на различните нива на предприемачката култура на жителите на различните селища. С голям интерес прочетох

страниците посветени на различните културни влияния и най-вече на виенския Сецесион в Любляна, превърнал се в емблема на модернизирването на града след природния катаклизъм. С изненада, трябва да си призная, прочетох данните за ниското ниво на грамотността и избирателно право в Хърватско и Словения. С удоволствие разгледах богатия визуален материал, който е, бих казала, интегрална част от труда, а не просто илюстративен материал, тъй като става дума за текст, покриващ изключително широка и разнородна проблематика

Издирените данни и тяхната убедителна интерпретация ми дават основание да приема основния извод на автора, че трите града квази-столици оказват значително влияние върху цялостния исторически процес в съответните територии. За мен не остава съмнение, че Зареб, Любляна и Сараево са не просто сцена, на която се разиграват общите процеси, но и активни участници в трансформационните процеси на съответните общества.

Докторантът има необходимите публикации по темата на дисертацията и авторефератът вярно представя цялостния труд.

Гореказаното ми дава основание да твърдя, че трудът на Йвайло Начев притежава необходимите качества, въз основа на които на неговия автор може да бъде присъдена степенята “доктор”.

София, 31.08.2011

проф. д и. н. Надя Данова